

respondent, Quamvis nunquam probaveris, talia tamen displicent nobis. Si autem dicis: Ecce me furem fecit Optatus ille quem noveram, quia collega meus fuit, et cum illo ad altare accedere solebam cum ista committeret, sed non curo, quia leve est peccatum: te autem illi traditorem homicidamque fecerunt. Respondeo, non me concedere, ut ego quoque traditor et homicida factus sim peccatis alienis, quia tu te alieno peccato furem factum esse confessus es: neque enim iudicio nostro, sed ore tuo fur factus es. Nos enim dicimus unumquemque sarcinam suam portare, sicut Apostolus testis est¹: tu vero non quia furtum fecisti, vel furto consensisti, sed quia id quod alius fecit ad te pertinere existimasti, sub sarcina Optati ultro tuos humeros subdidisti. Nam sicut Apostolus ait, cum de cibis loqueretur: « Scio et confido in Domino Jesu, » quia nihil commune per ipsum, sed ei qui existimat alii quid commune esse, illi commune est²: » eadem regula dici potest, aliena peccata ad eos non pertinere quibus displicent; sed si quis existimat ad se pertinere, pertinent ad eum. Quapropter tu nos non tenes traditores, nec homicidas, etiam si aliquid tale probes de iis qui nobiscum sacramenta communicant: te autem, etiam si tibi displiceat quidquid fecit Optatus, furem tamen tenemus, non per calumniam nostram, sed per sententiam tuam. Et ne putes hoc leve esse, Apostolum lege dicentem: « Neque » fures regnum Dei possidebunt³. » Qui autem regnum Dei non possidebunt, non erunt utique ad dexteram inter illos, quibus dicitur: « Venite, benedicti Patris mei, » percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi⁴. » Si ibi non erunt, ubi erunt nisi ad sinistram? Inter illos ergo quibus dicitur: « Ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus. » Frustra ergo

¹ Gal. vi, 5. — ² Rom. xiv, 14. — ³ 1 Cor. vi, 10. — ⁴ Matth. xxv, 34.

te securum facis, leve putando peccatum, quod a regno Dei separat, et in ignem mittit æternum. Quanto melius ad veram confessionem confugies, et dices: « Unusquisque » nostrum proprium onus portabit¹, et a tritico paleam » ventilabrum ultimum separabit? »

LV. Sed videlicet times, ne statim tibi dicatur: Cur ergo dum aliis aliena onera conamini imponere, ausi vos estis ante ultimum ventilabrum a totius mundi Dominica segete separare? Itaque vos, quibus displicent facta vestrorum, dum cavetis ne vobis objiciatur schisma quod omnes fecistis, etiam peccatis vos implicatis, quæ vos non fecistis: et dum timet disertus Petilianus, ne mihi liceat dicere, non me esse talem qualem fuisse putat Cæcilianum, ipse cogitur dicere esse se talem qualem fuisse novit Optatum. An tu non es talis, qualem illum fuisse Africa tota conclamat? Nec nos ergo tales sumus, quales illos quos nobis objicitis, vel error vester suspicatur, vel furor infamat, vel veritas probat: multo minus talia sunt per omnes gentes frumenta Dominica, quæ istorum nec nomen audierunt. Nulla igitur causa est, cur tanto scelere separationis et sacrilegio schismatis pereatis. Et tamen si quid pro hac tanta impietate divino iudicio patiamini, etiam baptizari vos vestro sanguine dicitis: ut parum sit quod divisi non compungimini, nisi etiam puniti gloriemini.

LVI. PETILIANUS dixit: « At enim in eodem perduratis: » Qui semel lotus est non habet causam nisi pedes » lavandi². » Semel est quod habet auctorem, semel est quod veritas firmat. »

LVII. AUGUSTINUS respondit: Baptismus in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti Christum habet auctorem, non quemlibet hominem³: et Christus est veritas, non quilibet homo.

¹ Gal. vi, 5. — ² Joan. xiii, 10. — ³ Matth. xxviii, 19.

LVIII. PETILIANUS dixit : « Nam cum reus falsa committas, bis baptisma ego non facio, quod semel ipse non facis. »

LIX. AUGUSTINUS respondit : Nec reos nos probas : et si reus baptismo falso baptizat, non habent verum baptismum, quotquot ab eis baptizantur, qui apud vos non solum manifesti, sed etiam occulti jam rei sunt. Si enim rem Dei dat, qui baptismum dat, cum jam Deo reus est, quomodo rem Dei dat, si reus verum baptismum non dat ? Sed enim expectatis ut et vobis reus sit, quasi quod daturus est vestrum sit.

LX. PETILIANUS dixit : « Nam si veris falsa permisceas, iisdem sæpe vestigiis verum falsitas imitatur. Sic, sic hominem simulat naturæ pictura verum, quæ coloribus exprimit falsas facies veritatis. Sic, sic speculi mirror vultum rapit, ut revocet oculos intuentis : sic, sic offert proprios venientibus vultus, ut ipsa sibimet invicem facies venientis occurrat : tantumque valet munda fallacia, ut ipsi se, qui pervident oculi, quasi in altero sese cognoscant. Ipsa quoque umbra cum steterit, imagines geminat magna ex parte mendacio dividens unitatem. Numquid ideo verum est, quia figura mentitur ? Sed aliud est hominem pingere, aliud generare. Nam quis patri filios exoptandi falsos fingit infantes, aut quis picturæ mendacio veros hæredes expectet ? Profecto dementis animi est, demisso eo quod verum est, amare picturam. »

LXI. AUGUSTINUS respondit : Ita-ne non erubescis, etiam si in homine fallacissimo fuerit, baptismum Christi falsitatem vocare ? Absit quidem ut Dominicum frumentum quod per totum agrum, id est, hunc mundum, usque ad messem, id est, usque in finem sæculi inter zizania crescere jussum est, vestris maledictis interiisse credatur. Verumtamen et in ipsis zizaniis, quæ usque in finem non

colligi, sed tolerari præcepta sunt, et in ipsa palea, quæ non nisi ultimo ventilabro tota separabitur ; audet quisque dicere falsum esse baptisma quod in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti datur et sumitur ? Quos testimonio gravidatarum foeminarum convictos, vel collegas vel presbyteros vestros ab honore deponitis, (quandoquidem ista exempla ubique non desunt,) quæro antequam convincerentur, utrum fallaces fuerint, an veraces ? Respondebis utique, fallaces. Cur ergo verum baptismum et habebant, et dabant ? Cur in eis divinam veritatem non corrumpibat humana fallacia ? Nonne verissime scriptum est : « Sanctus » enim Spiritus disciplinæ effugiet fictum ? » Fictos ergo istos cum sanctus Spiritus fugeret, cur apud eos baptismi veritas erat, nisi quia Spiritus sanctus hominis fallaciam, non veritatem sacramenti fugiebat ? Porro si et fallaces habent baptismum verum, qui hoc habent quod veraces habent ? Unde te oportet advertere sermonem tuum potius esse pigmentis puerilibus coloratum : et ideo qui neglecto verbo vivo fucis talibus delectatur, ipse amat pro veritate picturam.

LXII. PETILIANUS dixit : « At enim dicit apostolus Paulus : » Unus Deus, una fides, unum baptisma¹. « Unum nos profitemur ; nam certum est eos qui duo existimant, insanire. »

LXIII. AUGUSTINUS respondit : In vos ista dicitis, sed insaniendo nescitis. Illi enim dicunt duo baptismata, qui aliud existimant habere justos, aliud iniquos ; cum neque istorum neque illorum sit, sed sit Christi in utrisque unum ; quamvis ipsi non sint unum, sed id quod est unum, isti habeant ad salutem, illi ad perniciem.

LXIV. PETILIANUS dixit : « Verum ut aliquid comparem, solem geminum videri furiosis, licet nubes cærulea sæpe

¹ Ephes. v, 5.

concurrat, ejusque decolor facies splendore percussa, dum radii solis ab eadem redeunt, quasi proprios radios emit-tere videatur: sic, sic in fide baptismatis aliud est quæ-rere imagines, aliud agnoscere veritatem.

LXV. AUGUSTINUS respondit: Quid loqueris, quæso? Quando nubes cærulea radios solis percussa repercutit, numquid furiosis quasi duo soles apparent, ac non omni-bus qui intuentur? Cum autem furiosis ita videtur, solis ipsis videtur. Sed si molestum non est quod admoneo, vide potius ne forte talia dicere et sic loqui furiosum sit. Nempe tamen hoc dicere voluisti, justos habere veritatem bap-tismi, injustos autem imaginem: si ita est, audeo dicere imaginem fuisse in illo vestro, cui non Deus, sed quidam Comes erat Deus: veritatem autem vel in te vel in illo qui hoc in eum eleganter emisit, quando ei dixit: Cui Comes est Deus. Et discernite illos quos uterque baptizavit, et in aliis approbate baptismum verum, ab aliis autem excludite imaginem, et introducite veritatem.

LXVI. PETILIANUS dixit: « Sed ut hæc minora discursam; numquid jus dicit, qui non est curiæ magistratus, aut id quod dixerit jus est, cum privati persona publica jura perturbet? An non magis reus non modo non prodest; sed cum eo quod conficit, falsarius obtinetur. »

LXVII. AUGUSTINUS respondit: Quid si iste privatus at-que falsarius legem imperatoris alicui det, nonne ille cum contulerit cum eis qui hanc habent, et ipsam esse invenerit, non attendit a quo acceperit, sed quid acceperit? Falsarius quippe quando ex sua falsitate dat aliquid, fal-sum est: quando autem alienum verum ab aliquo datur, etiamsi a falsario detur, quamvis ille verax non sit, ve-rum est tamen quod datur.

LXVIII. PETILIANUS dixit: « Aut si quisquam carmina

³ Optato. — ² Gildo.

sacerdotis memoriter teneat, numquid inde sacerdos est, quod ore sacrilego carmen publicat sacerdotis? »

LXIX. AUGUSTINUS respondit: Ita istud dicis, quasi modo quæramus quis sit verus sacerdos, et non quid sit verum baptisma. Ut enim sit quisque verus sacerdos, oportet ut non solo sacramento, sed justitia quoque induatur, sicut scriptum est: « Sacerdotes tui induantur jus- » titia ¹. » Qui autem solo sacramento sacerdos est, sicut fuit pontifex Caïphas, persecutor unius et verissimi sacerdotis, quamvis ipse non sit verax, quod dat tamen verum est, si non det suum, sed Dei: sicut de ipso Caïpha dictum est: « Hoc autem non a se dixit, sed cum esset pontifex, » prophetavit ². » Et tamen, ut eo quoque simili utar quod ipse posuisti, si audias ab aliquo vel profano precem sacer-dotis verbis et mysteriis Evangelicis conformatam, num-quid potes ei dicere: Non est vera, quamvis ipse non so-lum verus non sit, sed etiam nullus sacerdos sit? cum apostolus Paulus quoddam testimonium verum esse dixe-rit Cretensis nescio cujus prophetæ, qui inter Prophetas Dei non computabatur; ait enim: « Dixit quidam ex ipsis » proprius eorum propheta: Cretenses semper mendaces, » malæ bestię, ventres pigri ³, » testimonium hoc verum est. Si ergo Apostolus, nescio cujus alienigenæ testimonio, quia verum comperit, etiam ipse attestatus est, cur nos apud quemlibet invenerimus quod Christi est, et verum est etiam si ille apud quem invenitur perversus et fallax est, non discernimus vitium quod homo habet, et verita-tem quam non suam, sed Dei habet; et discimus: Sacra-mentum hoc verum est; sicut ille ait: Testimonium hoc verum est? Numquid ideo dicimus: Etiam ipse homo ve-rax est; quia dicimus: Sacramentum hoc verum est? sicut et Apostolus, numquid ideo prophetam illum inter pro-

¹ Psal. cxxxix, 9. — ² Joan. xi, 51, et xviii, 14. — ³ Tit. 1, 12.

phetas Dei computavit, quia quod in eo verum invenit, verum esse firmavit? Similiter idem Apostolus, cum apud Athenas esset inter aras dæmonum, animadvertit aram quamdam, in qua scriptum erat: « Ignoto Deo¹. » Et hoc testimonium ad illos in Christo ædificandos assumpsit, ita ut hoc commemoraret in sermone suo, atque subjungeret: « Quem vos ignorantes colitis, hunc vobis nos annuntiamus. » Numquid quia vel inter idolorum aras vel a sacrilegis erectam aram illam reperit, propterea quod in ea verum erat damnavit aut respuit; aut propter verum quod in ea legerat, etiam sacrilegia paganorum sectanda esse persuasit? Consequenter autem cum ipsum etiam Dominum illis ignotum, sibi autem notum, etiam illorum notitiæ, sicut congruere judicabat, insinuare vellet, ait inter cætera: « Et quidem non longe positum ab unoquoque nostrum, in illo enim vivimus, et movemur, et sumus, sicut et quidam secundum vos dixerunt. » Numquid etiam hic, quia invenit apud sacrilegos testimonia veritatis, aut propter ista illos approbavit, aut propter illos ista damnavit? Vos autem necesse est ut semper erretis, quandiu propter hominum vitia Dei sacramenta violatis, aut nos propter Dei sacramenta, quæ in vobis violare volumus, etiam vestri schismatis sacrilegium assumere putatis.

LXX. PETILIANUS dixit: « Omnis enim potestas ex Deo est, non in homine potestatis: sicut Pontio Pilato respondit Dominus Jesus Christus: « Non haberes in me potestatem, nisi esset tibi desuper data². » Et iterum dicente Joanne: « Non potest homo facere quidquam, nisi ei datum fuerit de cælo³. » Doce igitur traditor simulandi mysteria quando acceperis potestatem.

LXXI. AUGUSTINUS respondit: Tu doce potius, univer-

¹ Act. xvii, 17. — ² Rom. xiii, 1. — ³ Joan. xix, 11. — ⁴ Id. iii, 27.

sus orbis terrarum, quo diffusa est hæreditas Christi et illa tot gentium multitudo, ubi Apostoli Ecclesias fundaverunt, quando baptizandi amiserit potestatem. Nunquam doceris, non solum quia eos calumniaris, non doces traditores; sed quia etiam si docueris, non potest quorumlibet malorum scelus, sive ignotorum, sive fallacium, sive ut zizania vel palea tolerandorum, evertere promissa Dei, ut non in semine Abrahæ benedicantur omnes gentes: a quibus promissis vos alienos facitis, qui cum omnibus gentibus communionem unitatis habere non vultis.

LXXII. PETILIANUS dixit: Licet enim unum sit baptismum, tribus tamen est gradibus consecratum. Dedit aquam Joannes sine nomine Trinitatis, sicut ipse professus est dicens: « Ego vos baptizo in aqua poenitiæ, » alius veniet qui fortior me est, cujus non sum dignus » calceamenta portare, ipse vos baptizat in Spiritu sancto » et igne¹. » Dedit Spiritum sanctum Christus, sicut scriptum est: « Sibilavit in faciem eorum, et dixit: » Accipite Spiritum sanctum². » Ipseque ignis Paraclætus crepitantibus flammis ardescens in Apostolos supervenit. O vera divinitas, quæ accendere visa est, non ardere, sicut scriptum est: « Factus est subito de cælo sonus tantumquam vi magna spiritus ferretur, et replevit totam domum » ubi erant sedentes Apostoli. Et visæ sunt distributæ linguæ tanquam ignis; sedit autem super unumquemque eorum, et repleti sunt omnes Spiritu sancto, et coeperunt loqui variis linguis, sicut Spiritus sanctus dabat eloquium eis³. » Tu vero, persecutor, vel aquam poenitiæ non habes, qui non Joannis occisi, sed occisoris Herodis retines potestatem. Tu igitur, traditor, Spiritum sanctum Christi non habes: etenim morti Christus est traditus, non ad mortem tradidit Christus. Tibi ignis in spiritu apud

¹ Matth. iii, 11. — ² Joan. xx, 12. — ³ Act. ii, 2.

inferos vivax est, qui jejunis apicibus æstuans, membra tua per sæculum afflare valeat, non finire; sicut scriptum est de reorum in inferno supplicio: « Ignis eorum non ex- » tinguetur. »

LXXIII. AUGUSTINUS respondit: Tu es ille maledicus conviciator, non veridicus disputator. Nonne aliquando desines talia dicere, quæ si non probas, ad neminem pertinent; si autem probas, ad unitatem orbis terrarum, quæ in sanctis tanquam in frumentis est, omnino non pertinent? Si placeat et nobis pro maledictis maledicta reponere, possumus et nos forte diserte conviciari. Possumus et nos dicere, crepitantibus flammis: sed nullo modo mihi sonat diserte, quod dicitur inepte. Possumus et nos dicere, jejunis apicibus æstuans: sed scriptorum nostrorum apices nolumus, cum ab aliquo sano leguntur, a succo gravitatis jejunos judicari, et ipsum in eis dum nullis sententiis utilibus pascitur, supervacaneo laborare jejuno. Ecce dico Circumcelliones vestros, non crepitantibus, sed præcipitantibus flammis furoris ardere. Si responderis: Quid ad nos? Cur et tu cum objeceris quos volueris, non vicissim audies: Et nos nescimus? Si responderis, Non probatis. Cur non tibi orbis terrarum respondeat vicissim: Nec vos probatis? Paciscamur ergo, si placet, ut nec tu nobis malos objicias quos putas nostros, nec vobis ego vestros. Ita videbis hoc pacto tam justo placito atque firmato, nihil te habere quod objicias semini Abrahæ in omnibus gentibus. Atqui ego tibi plane invenio magnum quod objiciam: Cur vos ergo impie separastis a semine Abrahæ, quod est in omnibus gentibus? Hoc certe quemadmodum defendas, non habes. Purgamus enim nos utrique a criminibus alienis: hoc autem quod omnibus gentibus quæ in semine Abrahæ benedi-

¹ Isai. LXVI, 24.

cuntur, non communicatis, et magnum crimen est, non quorumdam vestrum, sed omnium.

LXXIV. Et tamen nosti, et commemoras Spiritum sanctum ita venisse, ut illi quos tunc impleverat, linguis omnibus loquerentur: quid sibi volebat illud signum atque prodigium? Cur modo ita datur Spiritus sanctus, ut nemo cui datur linguis omnibus loqui possit, nisi quia omnes gentes credituras, ac sic in omnibus linguis futurum Evangelium, illud tunc miraculum portendebat? Quod et in Psalmo tanto ante prædictum est: « Non sunt loquelæ » neque sermones, quorum non audiantur voces eorum¹. » Hoc propter eos dictum est, qui Spiritu sancto accepto linguis erant omnibus locuturi. Sed quia idipsum in omnibus gentibus et linguis futurum Evangelium et corpus Christi per totum orbem terrarum linguis omnibus personaturum significabat, secutus ait, « In omnem terram exi- » vit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum. » Hinc fit, ut ecclesia vera neminem lateat. Unde est illud quod in Evangelio ipse dicit: « Non potest civitas abs- » condi super montem constituta². » Ideoque in eodem Psalmo connectitur: « In sole posuit tabernaculum suum, » id est, in manifestatione: sicut in Regnorum libris legimus dictum: « Quod tu in occulto fecisti, patieris in » sole³. Et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo » suo, exultavit ut gigas ad currendam viam, a summo » cœlo egressio ejus⁴: » ecce habes adventum Domini in » carne. Et occursus ejus usque ad summum ejus: ecce habes resurrectionem et ascensionem. « Nec est qui se abs- » condat a calore ejus: » ecce habes adventum Spiritus sancti, quem in linguis igneis misit, ut fervorem charitatis ostenderet, quam profecto non habet qui cum Ecclesia

¹ Psal. xviii, 6. — ² Matth. v, 14. — ³ 2 Reg. xii, 12. — ⁴ Psal. xviii, 6. — ⁵ Ephes. iv, 3.

quæ in omnibus linguis est, non servat unitatem spiritus in vinculo pacis.

LXXV. Jam vero quod unum quidem baptismum esse dixisti, sed tamen tribus gradibus consecratum, ipsaque tria sic personis singulis dispertitus es, ut aquam Joanni, Spiritum sanctum Domino Jesu Christo, et ignem tertium Paracleto desuper misso tribueris, quantus error sit parumper advertite. Eo quippe ductus es ut ita sentires, quia Joannes ait: « Ego quidem baptizo in aqua, qui autem » post me venit, major me est, ipse vos baptizat in Spiritu » sancto et igni¹. » Nec considerare voluisti, non tria tribus singillatim esse coaptata, aquam Joanni, Spiritum Christo, ignem Paracleto; sed tria hæc ad duos potius pertinere, unum ad Joannem, et duo cætera ad Dominum. Neque enim dictum est: Ego quidem vos baptizo in aqua; qui autem post me venit, major me est, cujus non sum dignus calceamenta portare, ipse vos baptizat in Spiritu sancto; qui autem post illum venturus est Paracletus, ipse vos baptizat in igne: sed « Ego quidem, inquit, in aqua; » qui autem post me venit, in Spiritu sancto et igni. » Unum sibi tribuit, illi duo. Vides ergo quemadmodum te fefellit numerus. Adhuc attende: unum dixisti baptismum tribus gradibus consecratum, aqua, Spiritu sancto, et igni, et tres personas per singula posuisti, Joannem ad aquam, Christum ad Spiritum, Paracletum ad ignem. Si ergo aqua Joannis ad eundem pertinet cujus unitas commendatur, non debuerunt baptizari jubente Paulo apostolo quos compererat baptizatos a Joanne: jam enim habebant aquam ad eundem, sicut dicis, baptismum pertinentem: restabat ut Spiritum et ignem acciperent, quia defuerant Joanni, ut compleretur baptismus tribus, ut asseris, gradibus consecratus. Cum vero auctoritate apostolica jussi

¹ Matth. III, 11.

sunt baptizari, satis declaratum est aquam illam Joannis non pertinere ad baptismum Christi, sed pro necessario tempore alterius dispensationis fuisse.

LXXVI. Postremo quid tibi visum est, ut cum probare voluisses Spiritum sanctum a Christo datum, et adhibuisses ex Evangelio testimonium, quod resurgens a mortuis insufflavit in faciem Discipulorum dicens: « Accipite Spiritum sanctum¹; » atque ultimum illum ignem qui cum baptismo nominatus est, in linguis igneis quæ Paracleto veniente demonstratæ sunt, velles ostendere, dixisti: Ipseque ignis Paracletus crepitantibus flammis ardescens in Apostolos supervenit: quasi alius sit Spiritus sanctus, quem dedit insufflando in faciem Discipulorum, et alius qui post ejus ascensum in Apostolos supervenit. Numquid ergo duo sunt Spiritus sancti? Quis hoc dementissimus dixerit? Ipse itaque Christus eundem Spiritum sanctum dedit, sive insufflando in faciem Discipulorum, sive desuper eum die Pentecostes certa sacramenti commendatione mittendo. Proinde non Christus Spiritum sanctum dedit, et ignem Paracletus, ut quasi compleretur quod dictum erat, « In » Spiritu sancto et igni: » sed idem ipse Christus Spiritum sanctum dedit, quem in terra positus suo flatu, in cælo autem positus linguis igneis demonstravit. Namque ut noveris non tunc impletum esse quod dictum est, « Ipse » vos baptizat in Spiritu sancto, » quando eis sufflavit in faciem; ut jam non in Spiritu, sed in igne baptizandi venturo Paracleto viderentur: reminiscere apertissimam Scripturam, et vide quid eis dixerit, quando ipse Dominus ascendit in cælum. « Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto, quem recepturi estis non » post multos dies hos ad Pentecosten². » Quid hoc testimonio clarius? Secundum autem sensum tuum dicere debuit:

¹ Joan. XX, 12. — ² Act. I, 5.

Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizati estis Spiritu sancto, quando vobis in faciem sufflavi, et deinceps baptizabimini in igne, quem accepturi estis non post multos dies hos¹: ut videlicet complerentur tres illi gradus, quibus dicitur unum baptismum consecratum. Ita fit, ut adhuc nescias quid sibi velit quod dictum est: « Ipse vos baptizat in Spiritu sancto et igni²: » et temere velis docere, quod nescis.

LXXVII. PETILIANUS dixit: « Sed ut plene discutiam baptismum Trinitatis, dixit Apostolis suis Dominus Christus: « Ite, baptizate gentes in nomine Patris et Filii et » Spiritus sancti, docentes eas servare omnia quaecumque » mando vobis³. » Quem doces, traditor? quem occidis? Postremo quem doces? an quem feceris homicidam? Quomodo igitur baptizas in nomine Trinitatis? Patrem Deum dicere non potes. Nam cum dixerit Dominus Christus: « Beati » pacifici, quia filii Dei vocabuntur⁴: » tu qui pacem animi non habes, Deum non habes patrem. Quomodo autem in nomine Filii baptizas, qui tradis ipsum, qui Filium Dei non ullis passionibus nec crucibus imitaris. Quomodo autem baptizas in nomine Spiritus sancti; cum Spiritus sanctus in illos Apostolos venerit, qui non fuerant traditores? Cum igitur Deus vobis genitor non sit, nec aqua baptismatis vere nascimini, nemo vestrum penitus natus est, nec patrem habetis, impii, nec matrem. Vos ergo huiusmodi non debeo baptizare, etsi ut canem Judæi quasi baptizant, millies vos lavetis?

LXXVIII. AUGUSTINUS respondit: Certe proposueras plene discutere baptismum Trinitatis, et intentos nos multum feceras: sed, scilicet quod vobis facillimum est, quam cito te ad solita maledicta vertisti. Hoc re vera copiose facis. Proponis enim tibi quos vis, in quos inveharis, quan-

¹ Act. II, 5. — ² Matth. III, 31. — ³ Id. XXVIII, 19. — ⁴ Id. V, 9.

tum vis: in qua magna sermonis latitudine uno brevissimo verbo quod dicitur: Proba, in arcissimas coarctaris angustias. Hoc enim tibi dicit semen Abrahæ, in quo cum omnes gentes benedicuntur, non curant cum a te maledicuntur. Sed tamen quia de baptismo agis, quem tunc putas esse verum, cum in homine justo est; falsum autem cum in homine iniquo est: ecce et ego secundum tuam regulam si discutiam baptismum Trinitatis, copiosius, ut arbitror, potero dicere, quod non habeat Deum Patrem, cui¹ Comes est Deus: nec Christum suum credat, nisi pro quo passus est: nec Spiritum sanctum habeat, qui longe diverso modo linguis igneis miserabilem Africam incendit. Quomodo ergo habent baptismum, aut quomodo dant in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti? Certe jam advertis posse in homine iniquo esse, vel ab homine iniquo dari baptismum, non iniquum, sed justum et verum; non quia illius est, sed quia Dei est. Et ego tibi de isto nihil calumnior; quod tu de nescio quibus orbi terrarum facere non cessas, et quod est intolerabilius, nec de ipsis aliquid probas. Illud vero nescio quomodo tolerari possit, quod non solum hominibus sanctis de hominibus iniquis calumniarumini; sed etiam ipsi sancto baptismati, quod in quolibet iniquo necesse est ut sanctum sit, crimen ex contagione peccatorum hominum comparatis, ut tale dicatis esse baptismum, qualis est ille a quo habetur, vel datur, vel sumitur. Porro si talis sit homo qualis fuerit ille cum quo accedit ad sancta, et talia fiunt ipsa sacramenta quales fuerint homines in quibus sunt; sufficit sanctis hominibus ad solatium cum sancto baptismo communiter a vobis falsum crimen audire: vos tantum videte quemadmodum vestro ore damnemini, si et sobrii vestri ex contagione ebriosorum vestrorum ebriosi sunt, et misericordes vestri ex rap-

¹ Vide supra, cap. 23.

torum contagione raptores sunt, et quidquid apud vos in malis hominibus invenitur, hoc coguntur esse qui non sunt; et ipse baptismus in omnibus immundis vestris immundus est, et pro ipsius immunditiae diversitate diversus est, si talis esse cogitur qualis est ille a quo habetur et datur. Hæc utique falsa sunt, et ideo nobis nihil obsunt, cum ea dicitis in nos, nec respicitis vos; vobis autem obsunt, quia cum ea falsa dicitis, in nos non cadunt, sed quia ea vera putatis, in vos recidunt.

LXXXIX. PETILIANUS dixit: « Nam si illos Apostolis licuit baptizare, quos pœnitentiæ baptismo Joannes abluerat, mihi vos baptizare sacrilegos non licebit? »

LXXX. AUGUSTINUS respondit: Ubi est ergo quod supra dixeras, non alium baptismum fuisse Joannis, alium Christi, sed unum baptismum tribus gradibus consecratum, quorum trium graduum aquam Joannes, Spiritum Christus, ignem Paracletus dedit? Cur ergo aquam repetiverunt Apostoli in eis quibus jam Joannes aquam dederat pertinentem ad unum baptismum tribus gradibus consecratum? Cernis certe quam sit necessarium, ut sciat quisque quod loquitur.

LXXXI. PETILIANUS dixit: « Neque enim Spiritus sanctus in quemquam manus impositione pontificis poterit inseri, nisi aqua puræ conscientiae præcesserit generatrix. »

LXXXII. AUGUSTINUS respondit: In his paucis verbis tuis duo sunt errores. Et unus quidem ad quæstionem quæ inter nos discutitur, non valde pertinet, sed te imperitiæ coarguit. Nam in centum viginti homines sine cujusquam manus impositione, in Cornelium vero Centurionem et eos qui cum illo erant¹, » etiam prius quam baptizarentur, Spiritus sanctus advenit. Alter autem error in his verbis tuis totam causam vestram penitus perimit. Dicis enim

¹ Act. 1, 15; 11, 4; x, 44.

aquam puræ conscientiae præcedere oportere generatricem, ut Spiritus sanctus consequatur. Proinde aut omnis aqua in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti consecrata puræ conscientiae est, non propter eos a quibus ministratur, vel a quibus accipitur, sed propter illum qui hunc baptismum immaculatus instituit: aut si aquam puræ conscientiae non facit nisi pura conscientia et ministrantis hominis, et sumentis; quid agitis de iis quos invenitis ab eis baptizatos, qui nondum proditi conscientiam maculosam gerebant: præsertim si inter istos baptizatos aliquis existat, qui se fateatur malam cum baptizaretur habuisse conscientiam, quod per illam forte occasionem ad aliquod flagitium pervenire voluisset? Cum ergo vobis fuerit manifestatum, nec illum qui ministravit, nec illum qui accepit baptismum, puram habuisse conscientiam, denuo baptizandum esse censebitis? Nequaquam hoc dicturus, nequaquam facturus es. Baptismi ergo puritas a puritate vel immunditia conscientiae, sive dantis sive accipientis, omnino distincta est. Aude ergo jam dicere puræ conscientiae fuisse fraudatorem¹, raptorem, pupillorum et viduarum oppressorem, conjugiorum separatorem, patrimoniorum alienorum proditorem, venditorem, divisorem. Aude etiam dicere puræ conscientiae fuisse illos, quos talibus temporibus defuisse difficile est: si qui forte non propter Christum, nec propter vitam æternam, sed propter amicitias terrenas conciliandas, et cupiditates terrenas satiandas, ab illo ut baptizarentur ambierunt. Porro si hos puræ conscientiae fuisse non audes dicere; si quos ex eo numero repereris baptizatos, da eis quam non acceperunt aquam puræ conscientiae: quod si non facis, desine adversus nos jactare quod non nosti, ne cogaris adversus nos respondere quod nosti.

LXXXIII. PETILIANUS dixit: Qui utique Spiritus sanc-

¹ Optatum Gildonianum.